

ความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี

Readiness for Accountability in Procurement Operation of Department of Mineral Resources

ชวัลรัตน์ พิมพ์สอน¹, นัทนิชา หาสุนทร²
Chawonrat Pimson¹, Natnicha Hasoontree²

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}
Email: nutsada.jdar@gmail.com¹

Received: 2021-01-18; Revised: 2021-03-23; Accepted: 2021-03-24

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา กรมทรัพยากรธรณี 2) ระดับประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี และ 3) ความสัมพันธ์ของความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ จำนวน 261 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 6 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูง และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย t-test, F-test และการทดสอบสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี อยู่ในระดับมาก และ 2) ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี อยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประเภทของการรับราชการ และความเกี่ยวข้องต่องานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ความพร้อมรับ, การตรวจสอบได้, กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง, หน่วยงานภาครัฐ

Abstract

This research aims to study 1) the level of readiness for accountability in procurement operation of government sector: a case study of department of mineral resources. 2) the level of effectiveness of procurement of department of mineral resources and 3) the relationship of readiness for accountability in procurement operation with the effectiveness of procurement of department of mineral resources. This study was mixed method research consisting of quantitative research conducted by using questionnaires with 261 government officers, permanent government employees, and government employees as the sample group the study also used a qualitative research using in-depth interviews with 6 key informants consisting of high-ranking executives who had authority to give permission and approval, and entrepreneurs related to government procurement of department of mineral resources. Research tool was a questionnaire. Statistics used for data analysis in this research were descriptive statistics consisting of mean, frequency, and standard deviation. Hypotheses were tested by using t-test Independent and F-test ANOVA. Paired difference was tested by using least significance difference and Pearson's correlation analysis.

The results of the research were as follows: 1) Readiness for accountability in procurement operation of department of mineral resources was at high level. 2) Effectiveness of procurement of Department of Mineral Resources was at high level. 3) The results of hypothesis testing revealed that different personal factors (including gender, educational background, types of government service, and involvement with procurement) differently affected to readiness for accountability in procurement operation of government sector with statistical significance at 0.05. and effectiveness of procurement in all aspects had positive relationship with readiness for accountability in procurement operation of government sector in all aspects with statistical significance at 0.01.

Keywords: Readiness, Accountability, Procurement Operation, Government Sector.

บทนำ

ปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานานจนแทบจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไปแล้ว ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาประชาชนได้ตื่นตัวในเรื่องคอร์รัปชันมากขึ้น จากเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงของ กลุ่มประชาชนคนไทยที่ยึดเยื้อมาเป็นเวลานาน คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าสาเหตุหลักในการออกมาเคลื่อนไหวของปวงชนคือ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้ หากพิจารณาจากข้อมูลดัชนีภาพลักษณ์ คอร์รัปชันซึ่ง จัดอันดับโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International, 2560) พบว่าประเทศไทยมีภาพลักษณ์ของการคอร์รัปชันในภาครัฐที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับนานาประเทศ โดยอยู่ในลำดับที่ 96 จาก 180 ประเทศ และอยู่ในลำดับที่ 4 ของประเทศในอาเซียน จึงอาจกล่าวได้ว่าการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน หน่วยงานและมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจยังไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะขจัดปัญหาการคอร์รัปชันให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทยได้

หนึ่งในสาเหตุหลักอันส่งผลให้ดัชนีภาพลักษณ์ของการคอร์รัปชันในหลายประเทศไม่เป็นที่น่าพอใจ คงหนีไม่พ้นเรื่องการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อประเทศอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับงบประมาณของแผ่นดิน

จำนวนมหาศาลแล้ว ยังเป็นกระบวนการที่กระทบต่อความผาสุกของประชาชนในประเทศ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ดังนั้นการใช้จ่ายเงินที่มีอย่างจำกัดเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบที่จำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่รัฐต้องพึงกระทำ ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 23 ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และตามมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลที่ใช้กันในระดับสากล

หากศึกษาถึงรายละเอียดที่ผ่านอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า กระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนค่อนข้างซับซ้อน และไม่ค่อยถูกตรวจสอบมากนัก มีระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการกันในหน่วยงานของรัฐสามารถทำได้โดยการใช้อำนาจค่อนข้างเบ็ดเสร็จรวมถึงการใช้ดุลยพินิจในดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ขณะที่การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างก็ทำได้ยาก ความพยายามในการต่อสู้กับปัญหาคอร์รัปชันที่ผ่านมามีไม่ได้ผลอย่างที่ควรอันเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น ขาดความร่วมมือของนักการเมืองผู้มีอำนาจที่จะทำให้มาตรการต่าง ๆ ขับเคลื่อนไปได้ หน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐก็มีข้อจำกัดและอุปสรรคหรือมีปัญหาคอร์รัปชันเสียเอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีข้ออ่อนอยู่มากจึงทำให้การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐนั้นเกิดขึ้นอยู่เสมอ กอปรกับเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการปฏิบัติงาน ขาดความสำนึกรับผิดชอบ การตระหนักในหน้าที่ต่อสังคมและปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ไม่มีการเปิดเผยข้อมูล ความยุติธรรม และการปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาค เปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมาย ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดช่องว่าง และเกิดการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ

ส่วนการพัสดุกรมทรัพยากรธรณีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่ออำนวยความสะดวกและจัดระบบบริหารงาน โดยมีการจัดทำแผนการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างดำเนินการจัดซื้อจัดหาและจัดจ้างซ่อมบำรุงพัสดุให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีการจัดเก็บพัสดुकคลังให้บริการหน่วยงานในการเบิกใช้ ควบคุมการรับ-จ่ายพัสดุ งานพัสดุเป็นงานที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการเกิดข้อผิดพลาด เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการ ที่มีการปรับปรุงเพิ่มเติมตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดหาพัสดุจึงต้องศึกษาติดตาม และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ : การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องรวมทั้งปฏิบัติงานโดยยึดหลักการบริหารพัสดุ คือ เปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานที่หากผิดพลาด จะมีผลความรับผิดชอบตามกฎหมายต่อผู้คำที่เกี่ยวข้อง (เบญญาภา ญาโตปมา, 2558) ทิศทางการพัฒนางานด้านการพัสดุในอนาคตของกรมทรัพยากรธรณีควรให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานด้านการพัสดุ โดยการส่งเสริมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของกรมทรัพยากร

ธณีให้เกิดผลดี มีความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณซึ่งเป็นเงินภาษีของทุกคนตลอดไปด้วยเหตุผลที่แสดงถึงความสำคัญและความจำเป็นของเรื่องที่ศึกษาข้างต้น

ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ จึงเป็นแนวทางที่นำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่กำกับดูแลตรวจสอบ ควบคุมการบริหารงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชนเข้ามาตรวจสอบ ควบคุมความโปร่งใสในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ก่อให้เกิดการกระตุ้น ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งเป็นการผลักดันให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งนับว่าน่าสนใจยิ่งในทัศนะของผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการศึกษาถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความโปร่งใส และความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษากรมทรัพยากรธรณี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการปรับปรุงการปฏิบัติงานของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะส่งผลโดยรวมต่อประสิทธิภาพในการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติให้บังเกิดผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษากรมทรัพยากรธรณี
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ (Government Procurement หรือ Public Procurement) หมายถึง การซื้อสินค้า การจ้างบริการก่อสร้าง และการจ้างบริการอื่นๆ ตามความต้องการของรัฐโดยหน่วยงานของรัฐ (Robert and Arrowsmith, 2011) ทั้งนี้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐของ The United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) คือ UNCITRAL Model Law on Public Procurement ให้คำนิยามไว้ในมาตรา 2 (j) ว่าหมายถึง การได้มาซึ่งสินค้า การก่อสร้าง และการบริการโดยหน่วยงานของรัฐ โดยคำว่า “การได้มา” (Acquisition) นั้น หมายถึง การซื้อ การเช่า การให้เช่า และการเช่าซื้อ (UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW, 2014)

กล่าวโดยสรุปแล้วการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ คือ การที่หน่วยงานของรัฐใช้เงินงบประมาณดำเนินการทำสัญญาใด ๆ กับผู้ค้าหรือผู้จัดหา เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการใด ๆ เพื่อใช้ในการกิจของรัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรอย่างยิ่ง องค์กรที่มีการวางระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพมักเป็นองค์กรที่สามารถลดต้นทุนการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เช่นกันในทางตรงกันข้ามหากองค์กรใดขาดการวางระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใสและประสิทธิภาพได้แล้ว องค์กรนั้นก็มักจะประสบปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า จ่ายมากเกินไป อันนำไปสู่ความสูญเสียงบประมาณและความสูญเสียทางโอกาส

การตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง หน่วยงานต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เป็นไปตาม พรบ. ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่กำหนด ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยรับตรวจ
2. สอบทานกระบวนการตรวจสอบผู้มีผลประโยชน์ร่วมกันของหน่วยงาน
3. ตรวจสอบการจัดทำบันทึกรายงานผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้าง
4. ตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
5. สอบทานกระบวนการจัดทำร่างขอบเขตงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะของพัสดุหรือรูปแบบรายการงานก่อสร้าง
6. สอบทานการจัดทำรายงานขอซื้อหรือขอจ้าง
7. สอบทานการแต่งตั้งคณะกรรมการซื้อหรือจ้าง
8. สอบทานกระบวนการดำเนินการซื้อหรือจ้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้ทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณควบคู่กัน (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีลักษณะการเกื้อกูลกันของข้อมูล ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สามารถอธิบายพอสังเขปได้ดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

เชิงปริมาณ: ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่ คือ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี จำนวน 748 คน จากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 261 คน (Yamane, 1973)

เชิงคุณภาพ : ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในพื้นที่ กรมทรัพยากรธรณี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารที่มีอำนาจในการอนุญาตอนุมัติระดับสูง ของกรมทรัพยากรธรณี จำนวน 3 คน และผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของกรมทรัพยากรธรณี จำนวน 3 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 6 คน

เครื่องมือวิจัย

เชิงปริมาณ : ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) กำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert Scale (Likert, 1932) โดยระดับคะแนน 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด แบบสอบถามได้ผ่านการรวบรวมความรู้จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ข้าราชการ

ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.979 (Cronbach, 1970)

เชิงคุณภาพ : โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะจงประเด็น (Focus Group) จากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) จากผู้บริหารที่มีอำนาจในการอนุญาตอนุมัติระดับสูง และผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ของกรมทรัพยากรธรณี จำนวน 6 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ: ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F-test ANOVA, t-test Independent การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD (Least Significant Difference) และการทดสอบสหสัมพันธ์โดยใช้ Pearson Product Moment Correlation Coefficient

เชิงคุณภาพ: ใช้การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้บริหารที่มีอำนาจในการอนุญาตอนุมัติระดับสูง และผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ของกรมทรัพยากรธรณี โดยสรุปสาระสำคัญเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ พบว่าส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี เป็นข้าราชการ มีความเกี่ยวข้องต่องานด้านการจัดซื้อจัดจ้างเป็นผู้ให้บริการงานด้านจัดซื้อจัดจ้าง มีอายุราชการ ต่ำกว่า 10 ปี และมีรายได้ต่อเดือน 25,001 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ของกรมทรัพยากรธรณี โดยภาพรวม

ความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านองค์การหรือการบริหาร	3.98	0.622	มาก	4
ด้านกฎหมาย	4.10	0.621	มาก	2
ด้านมาตรฐานวิชาชีพ	4.00	0.591	มาก	3
ด้านการเมือง	3.65	0.638	มาก	5
ด้านจริยธรรม	4.23	0.659	มากที่สุด	1
รวม	3.99	0.500	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ของกรมทรัพยากรธรณี โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 (S.D. = 0.500) สำหรับ

การพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านจริยธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D. = 0.659) รองลงมาได้แก่ ด้านกฎหมาย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (S.D. = 0.621) ด้านมาตรฐานวิชาชีพ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = 0.591) ด้านองค์การหรือการบริหาร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (S.D. = 0.622) และด้านการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D. = 0.638) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 : แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ของกรมทรัพยากรธรณี โดยภาพรวม

ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ของกรมทรัพยากรธรณี	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านความถูกต้อง	4.04	0.631	มาก	2
ด้านข้อบังคับ/กฎระเบียบ	3.98	0.984	มาก	4
ด้านเทคโนโลยี	3.99	0.642	มาก	3
ด้านความคุ้มค่า	3.73	0.736	มาก	5
ด้านความโปร่งใส	4.18	0.631	มาก	1
ด้านความรวดเร็วในการให้บริการ	3.11	0.949	ปานกลาง	6
รวม	3.84	0.529	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี โดยภาพรวมประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ของกรมทรัพยากรธรณี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 (S.D. = 0.529) สำหรับพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านความโปร่งใส มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (S.D. = 0.631) รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (S.D. = 0.631) ด้านเทคโนโลยี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 (S.D. = 0.642) ด้านข้อบังคับ/กฎระเบียบ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 (S.D. = 0.984) ด้านความคุ้มค่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D. = 0.736) และ ด้านความรวดเร็วในการให้บริการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 (S.D. = 0.949) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประเภทของการรับราชการ และความเกี่ยวข้องต่องานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ แตกต่างกัน ส่วนอายุ อายุราชการ และรายได้ต่อเดือนไม่แตกต่างกัน

ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างรายด้านทุกด้าน ประกอบด้วยด้านความถูกต้อง ด้านข้อบังคับ/กฎหมาย ด้านเทคโนโลยี ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใส และด้านความรวดเร็วในการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐรายด้านทุกด้าน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษากรมทรัพยากรธรณี พบว่า ระดับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของ กรมทรัพยากรธรณีในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับความคิดเห็นจากมากไป น้อย ดังนี้ ด้านจริยธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ในระดับเท่ากันได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านมาตรฐานวิชาชีพ ด้านองค์การหรือการบริหาร และด้านการเมือง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

จากผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารที่มีอำนาจในการอนุญาตอนุมัติระดับสูงของกรมทรัพยากรธรณี และ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ของกรมทรัพยากรธรณี พบว่า กรมทรัพยากร ธรณีให้ความสำคัญกับความพร้อมรับผิดในการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างอยู่ในระดับมาก ในด้าน กฎหมาย ด้านมาตรฐานวิชาชีพ ด้านองค์การหรือการบริหาร และด้านการเมือง โดยเฉพาะด้านจริยธรรม ที่มี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีความเห็นว่ากรมทรัพยากรธรณีมีการสอดส่องดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้าง และเกิดการทุจริต คอรัปชั่น มีการประกาศนโยบายให้ บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ซื่อตรง เปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ จัดซื้อจัดจ้าง โดยเน้นให้ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการสร้างจิตสำนึกให้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง จัดการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในพรบ.การจัดซื้อจัดจ้างและ การบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ เจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณีปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ตามความเห็นของ ผู้ประกอบการว่าได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากทางเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณีดีมาก ไม่มีการ แบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ

เมื่อเปรียบเทียบผลศึกษากับผลงานวิจัยอื่น ๆ พบว่า ผลการศึกษาที่พบว่ากรมทรัพยากรธรณีให้ ความสำคัญกับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง อยู่ในระดับมาก ในด้านกฎหมาย ด้านมาตรฐานวิชาชีพ ด้านองค์การหรือการบริหาร และด้านการเมือง โดยเฉพาะด้านจริยธรรม ที่มีระดับความ คิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ราเมศ โภคสวัสดิ์ (2548) ที่ได้กล่าวถึงการ บริหารงานพัสดุไว้ว่า การบริหารงานพัสดุเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องให้ความสำคัญและให้ความสนใจ เป็นพิเศษ เพราะงานพัสดุเป็นงานที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ คำสั่งและมติคณะรัฐมนตรี ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ งาน และเกี่ยวข้องจะต้องมีการตรวจสอบให้ถูกต้อง ชัดเจนเป็นปัจจุบัน และต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ และ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Dubnick (1981) ที่กล่าวว่า บุคคลหนึ่งในการบริหารงานภาครัฐจะมีพฤติกรรมผันแปร ไปตามแรงผลักดันของศีลธรรมที่คอยดึง และคอยผลัก และ Accountability ของบุคคลผู้นั้นจึงขึ้นอยู่กับศีลธรรม ที่คอยผลักดันเขาอยู่ ฉะนั้น Accountability จึงเป็นผลจากทางเลือกด้านศีลธรรมของบุคคลนั้น หมายความว่า บุคคลแต่ละบุคคลจะมีระดับของ Accountability แตกต่างกันไปแม้จะอยู่ในองค์การเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ แรงผลักดันทางศีลธรรมของแต่ละคน และด้วยยุทธวิธีที่ถูกต้อง และได้รับการส่งเสริมจากผู้นำในองค์กร

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่ ของกรมทรัพยากรธรณี จะมีความเห็นว่าการทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านมาตรฐานวิชาชีพ อยู่ในระดับสูง และด้านจริยธรรมอยู่ในระดับสูงมาก แต่จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการ พบว่า หลายครั้งที่เกิดข้อสงสัยในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ยังมีเจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณีบางส่วนไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ผู้ประกอบการต้องรอคำตอบที่ชัดเจนจากเจ้าหน้าที่ที่รู้จริงหรือหัวหน้างาน จึงทำให้เสียเวลาและส่งผลให้เกิดความล่าช้าในงาน หรือสัญญา และเจ้าหน้าที่บางคนก็มีการมั่วสุมทางลับกับผู้ประกอบการในเวลาที่ขอคำปรึกษาจากทางเจ้าหน้าที่ในการทำสัญญา หรือตามเรื่องการตรวจรับงาน รวมถึงมารยาทในการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณี ยังพบว่าบางส่วนมีปฏิสัมพันธ์ไม่ค่อยดีในเรื่องของการให้บริการ ไม่ค่อยมีการยิ้มแย้มแจ่มใส หรือแสดงให้เห็นถึงการเต็มใจให้บริการของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณี พบว่า ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างของกรมทรัพยากรธรณีในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับความคิดเห็นจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความโปร่งใส ด้านความถูกต้อง ด้านเทคโนโลยี ด้านข้อบังคับ/กฎระเบียบ และด้านความคุ้มค่า มีระดับความคิดเห็นเท่ากัน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านความรวดเร็วในการให้บริการ โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี มีความเห็นว่าการทรัพยากรธรณีมีการรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างแต่ละโครงการ พร้อมระบุวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจผลการจัดซื้อจัดจ้าง อย่างเปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยประกาศไว้ ณ ที่ทำการของหน่วยงาน และเผยแพร่ลงในเว็บไซต์กรมทรัพยากรธรณี ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรธรณีได้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พ.ศ. 2560 และตาม พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีการประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้างแต่ละรายการ/โครงการ พร้อมทั้งเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจผลการจัดหาพัสดุนั้น ๆ ผ่านทางช่องทางที่เหมาะสมของหน่วยงานตามที่กฎหมาย ระเบียบกำหนด มีการกำหนดและเลือกใช้วิธีการจัดหาพัสดุที่เหมาะสมกับระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรม ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง กรมทรัพยากรธรณีมีการจัดหาพัสดุที่มีคุณภาพ มีราคาเหมาะสม สามารถตอบสนององวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานได้เป็นอย่างดี และมีการดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่ทางราชการกำหนดด้วยความรอบคอบ เพื่อป้องกันความผิดพลาดและความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากปฏิบัติงานผิดพลาดจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ผู้ควบคุมงาน หัวหน้าส่วน ผู้อำนวยการสำนัก/กอง/ศูนย์ และผู้บริหารที่มีอำนาจในการอนุญาตอนุมัติระดับสูงของกรมทรัพยากรธรณี ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย และอาจถูกลงโทษทางวินัยและทางอาญาและความรับผิดชอบได้

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา กับผลงานวิจัยอื่น ๆ พบว่า ผลการศึกษาที่พบว่ากรมทรัพยากรธรณี มีประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้าง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ราเมศ โภคสวัสดิ์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดหาพัสดุเป็นการเป็นการดำเนินงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มา ซึ่งพัสดุ และสนองความต้องการของผู้ใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ศรีโสภะ (2550) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า

การจัดหาพัสดุผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่พัสดุของสถานศึกษาได้วางแผนในการจัดหาพัสดุ โดยศึกษา แผนงาน โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับการจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติตามระเบียบทุกขั้นตอน เพราะการจัดหาพัสดุเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ โดยจะต้องดำเนินการตามระเบียบว่า ด้วยการพัสดุและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด หากเกิดความเสียหายจากการทุจริตทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีความผิดทางแพ่งหรืออาญาแล้วแต่กรณีและความผิดทางวินัย ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องรอบคอบ จึงมีผลให้สภาพการบริหารงาน ด้านการจัดหาพัสดุอยู่ใน ระดับมาก

3. ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัด จ้างของหน่วยงานของรัฐ แตกต่างกัน โดยผลการวิจัยพบว่า

ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความ พร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านจริยธรรม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubnick (1981) ที่กล่าวว่า Accountability จากด้านภายในบุคคลโดยเฉพาะบุคคล ภาครัฐ จะมีระดับของ Accountability ที่แตกต่างกันแม้จะอยู่ในองค์การเดียวกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแรงผลักดัน ศีลธรรมของแต่ละคน

ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านมาตรฐานวิชาชีพ แตกต่างกัน เป็นไปตาม สมมติฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Romzek & Dubnick (1987) กล่าวว่าองค์การที่ใช้ความชำนาญสูงในการ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน จำเป็นต้องใช้พนักงานที่มีความเชี่ยวชาญระดับสูง โดยปกติแล้วพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญระดับสูงมักต้องการพื้นที่ในการทำงานที่เป็นอิสระ (ถูกควบคุมต่ำ) ซึ่งจะ ทำให้พวกเขาสามารถดึงความรู้ความสามารถออกมาใช้ในการทำงานได้อย่างเต็มที่ พนักงานประเภทนี้จึงต้องการ เสริมสร้างความสำนึกรับผิดชอบที่มาจากตัวเองเป็นสำคัญ และแนวความคิดของ Romzek (2000) ที่กล่าวว่า ผู้บังคับบัญชาควรคอยตรวจตราและให้คำแนะนำอยู่ห่างๆ เท่านั้น ผู้ชำนาญการต้องการควบคุมตัวเองและ รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานของตนเอง

ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี ที่มีประเภทของการรับ ราชการแตกต่างกัน มีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านมาตรฐานวิชาชีพ แตกต่าง กัน เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากการมอบอำนาจของส่วนราชการจะพิจารณามอบอำนาจให้กับผู้รับมอบ อำนาจในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างนั้น นอกจากคำนึงถึงความรู้ความสามารถแล้วยังคำนึงถึงประเภทหรือ สถานะของการรับราชการด้วยโดยให้ความสำคัญกับข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ลดหลั่น กันไป ประกอบกับปัจจุบันพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีการกำหนด โทษทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุที่ ดำเนินการผิดระเบียบ ตลอดจนกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ จัดจ้างไว้ตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งประเภทข้าราชการ

ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าจึงย่อมมีความระมัดระวัง และใส่ใจในเรื่องของกฎระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐานวิชาชีพมากกว่าประเภทการรับราชการตำแหน่งอื่น จึงมีความพร้อมรับการตรวจสอบมากกว่า

ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการของกรมทรัพยากรธรณี ที่มีความเกี่ยวข้องด้านงาน จัดซื้อจัดจ้างแตกต่างกัน มีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้านองค์การหรือการบริหาร ด้านมาตรฐานวิชาชีพ และด้านจริยธรรม แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า ความแตกต่างกันในด้านสถานะของการรับราชการ วุฒิการศึกษา อำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นเหตุให้การได้รับมอบหมายงานให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างจึงย่อมมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ กฎหมาย และ ข้อบังคับ ส่งผลให้เกิดความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง มากกว่าผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ ด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยตรง

3.2 ประสิทธิภาพการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว เป็นผลจากการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐรายด้านทุกด้าน โดยผลการวิจัยพบว่า

ประสิทธิภาพการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านความถูกต้อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านความถูกต้องที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ กรมทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงาน ด้านการจัดซื้อจัดจ้างหากมีการดำเนินเป็นไปตามกรอบแนวทางที่ถูกต้อง ชัดเจน ตามกฎระเบียบ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ โดยประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้ไม่เกิดความเสียหายแก่องค์กร ก็จะทำให้ประสบผลสำเร็จในงาน องค์การเกิด ประสิทธิภาพในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามที่กำหนดไว้ และส่งผลให้หน่วยงานเกิดความพร้อมรับการ ตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามมา สอดคล้องกับแนวคิดของ สรรเสริญ พลเจียก (2543) ที่กล่าวว่า องค์การ หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านข้อบังคับ/กฎระเบียบ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านข้อบังคับ/กฎระเบียบ ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กรมทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนและกระบวนการจัดซื้อจัด จ้างต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ จึงจะส่งผลให้ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ สามารถรักษาประโยชน์ของส่วนราชการได้อย่างเต็มที่ และส่งผล ให้หน่วยงานเกิดความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามมา

ประสิทธิภาพการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านเทคโนโลยี ที่มีประสิทธิผล ส่งผลให้กรมทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (2545) ได้ให้คำจำกัดความของเทคโนโลยีสารสนเทศว่า หมายถึงความรู้ในผลิตภัณฑ์หรือในกระบวนการดำเนินการใด ๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ (software) ฮาร์ดแวร์ (hardware) การติดต่อสื่อสาร การรวบรวมและการนำข้อมูลมาใช้อย่างทันการเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งด้านการผลิต การบริการ การบริหารและการดำเนินงานรวมทั้ง เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ การค้า และการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและคุณภาพของประชาชนในสังคม

ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านความคุ้มค่า ที่มีประสิทธิผล ส่งผลให้กรมทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมากและคณะ (2551) กล่าวว่า ความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยความประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมีการรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ

ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านความโปร่งใส มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านความโปร่งใส ที่มีประสิทธิผล ส่งผลให้กรมทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ อีรวรรณ ชูญาติ (2552) ให้ความหมายว่า ความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้ตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

ประสิทธิผลการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านความรวดเร็วในการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้านความรวดเร็วในการให้บริการ ที่มีประสิทธิผล ส่งผลให้กรมทรัพยากรธรณีมีความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (1954) กล่าวว่า ผลสำเร็จของการบริการนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของงานหรือประสิทธิผลแต่เพียงอย่างเดียว หากจะต้องมีประสิทธิภาพด้วยคือ ต้องทันเวลา หรือทันเหตุการณ์ ตามที่ต้องการด้วย เช่น รถดับเพลิงมาภายหลังไฟไหม้หมดแล้ว การบริการนั้นก็ถือว่าไม่บรรลุประสิทธิภาพตามที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา “ความพร้อมรับการตรวจสอบได้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา กรมทรัพยากรธรณี” ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อให้กรมทรัพยากรธรณี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ นำไปกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างได้นำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ

1. ด้านองค์การ หรือการบริหาร จะเห็นได้ว่าจากผลการศึกษาจะมีประเด็นเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ โดยมีข้อคิดเห็นของผู้ประกอบการในเรื่องการให้บริการที่ขาดการยิ้มแย้มแจ่มใส และความรวดเร็วในการให้บริการในบางเรื่อง เช่น การให้บริการตอบปัญหาของผู้รับบริการที่เกี่ยวกับกฎระเบียบที่บางครั้งยังต้องรอผู้รู้มาชี้แจงในปัญหา จึงเห็นควรให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ให้มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้รอบด้าน สามารถตอบปัญหาหรือชี้แจงให้กับผู้มาติดต่อได้ทันถ่วงที ประกอบกับด้านการให้บริการต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านการให้บริการว่าต้องเป็นการให้บริการด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดี และรับฟังปัญหาของผู้รับบริการอย่างเข้าใจ

2. ด้านมาตรฐานวิชาชีพ จากผลการศึกษาจะเห็นว่าบุคลากรของกรมทรัพยากรธรณี มีความหลากหลายทางด้านวิชาชีพ และส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และธรณีวิทยา ซึ่งมีข้อจำกัดในองค์ความรู้ทางด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนั้น การมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างจึงควรมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยตรง หรือหากเป็นกรณีที่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านจัดซื้อจัดจ้างโดยตรง ก็เห็นควรให้มอบหมายเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่แต่ต้องฝึกอบรมจนกว่าจะมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดซื้อจัดจ้างได้ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ และเพื่อให้เป็นองค์กรที่พร้อมรับการตรวจสอบได้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก และคณะ. (2551). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1* (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรวัฒน์ ชูญาติ. (2552). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 2* (การค้นคว้าอิสระการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสาน.
- เบญญาภา ญาโตปมา. (2558). *การบริหารพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ราเมศ โภคสวัสดิ์. (2548). *แนวทางการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถม ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศุภยเทคโนโลยียิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2545). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ.2545-2549*. กรุงเทพมหานคร: จีระการพิมพ์.

- สรสเรริญ พลเจียก. (2543). *การปรับปรุงโครงสร้างด้านการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. (ภาคนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Dubnick, M.J. (1981). Government Regulation: Advice and Analysis. *Public Administration Review*, 41(2), 286-292.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22 (140), 5-55.
- Millet, J.D. (1954). *Management in the Public Service*. New york : Mc Graw Hill Book, Company.
- Robert D. A. & Arrowsmith S. (2011). *The WTO regime on government procurement : past, present and future*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Romzek, B. (2000). Dynamics of Public Sector Accountability in an Era of Reform. *International Review of Administrative Sciences*, 66(1),21-44.
- Romzek, B. S. & Dubnick, M. J. (1987). Accountability in the Public Sector: Lessons from the Challenger Tragedy. *Public Administration Review*, 47(3), 227-238.
- UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. (2014). *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law on Public Procurement*. New York: United Nations.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.). New York: Harper and Row Publications.